

Wiedemanni 200. juubeliaasta üritusi

Akadeemik Ferdinand Johann Wiedemann oli ja on eesti keelele ja kultuurile tähtis ning loodetavasti on selle tähtsuse väärilised ka tema juubeli üritused. 26. septembril, kui Väike-Maarjas tähistati Euroopa keeltepäeva ja sildistati Wiedemanni keeleauhinna tammesid, lepiti seal ka kokku juubeliüritusi korraldava komisjoni moodustamises. Sellesse kuuluvad Mati Ereht (Tartu Ülikool), Ingrid Laasi (Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium), Eevi Ross (Wiedemanni Keeleauhinna Sihtasutus), Urmas Sutrop (Eesti Keele Instituut), Ilve Tobreluts (Väike-Maarja Vallavalitsus), Jüri Trei (Välisministeerium), Tiina Vaiksalu (Väike-Maarja Gümnaasium), Jüri Valge (Haridus- ja Teadusministeerium), Mihkel Veiderma (Teaduste Akadeemia). Komisjoniga on teinud tihedat koostööd Asta Trummel (Kultuuriministeerium). 15. novembril 2004 kinnitas haridus- ja teadusminister komisjoni koosseisu ning see asus tööle. Kas komisjoni või selle liikmete otsesel korraldusel või teadmisel ja kaaskorraldusel on juba toimunud ja toimumas järgmised Wiedemanni-aasta üritused.

Veebruaris oli Haapsalus Wiedemannile pühendatud tõlkevõistluse kooli- ja märtsis linnavor, samas toimus vabariigi aastapäevaga seotud isamaateemaliste kõnede võistlus. Veebruaris selgus ka riigi Wiedemanni keeleauhinna järjekordne laureaat. Selleks sai Tartu Ülikooli professor akadeemik Haldur Õim, kes pälvis tunnustuse eelkõige keeletehnoloogia-alaste uurimuste ning organiseerimistöö eest.

Emakeele päeva järel toimus Haapsalus ka konverents „Emakeel muutub ajas”, korraldajaks nagu eespoolmainitud võistluste puhulgi Wiedemanni-nimeline gümnaasium. Märtsis valmis Kultuuriministeeriumi toetusel juubeliaasta plakat.

Täpselt sünnipäeval, 30. märtsil andis Eesti Post juubelikomisjoni ettepanekul välja Wiedemanni-teemalise postkaardi ning päev hiljem, 1. aprillil toimus Tallinnas Emakeele Seltsi, Eesti Teaduste Akadeemia ja Eesti Keele Instituudi korraldusel rahvusvaheline konverents „Ferdinand Johann Wiedemann 200”. Konverentsi avas Teaduste Akadeemia president Richard Villems, esinesid Huno Rätsep, Karl Pajusalu, Urmas Sutrop, Arvo Krikmann, Eberhard Winkler (Göttingen), Alho Alhoniemi (Turu) ja Nikolai Kuznetsov (Tartu). Ettekannetes käsitleti Wiedemanni tööd eesti keele, läänemeresoome, volga ja permi keelte uurijana. Konverentsiga seoses toimus teise selle aasta juubilar, professor Paul Ariste raamatu „Ferdinand Johann Wiedemann” kolmanda, täiendatud kordustrüki esitlus. Raamat ilmus Eesti Keele Instituudi, Eesti Keele Sihtasutuse ja Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöös.

Suurejooneline üritus korraldati 16. aprillil Peterburis. Emakeele Seltsi, Peterburi ülikooli, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Peterburi Jaani koguduse ning Peterburi Eesti Peakonsulaadi ühiste pingutustega õnnestus liita teaduskonverents ja Peterburi eestlaste keelepäev ning Smolenski kalmistule Wiedemanni mälestuskivi paigutamine üheks tervikuks. Eesti ja vene keeles peetud ettekanded käsitlesid lisaks Wiedemanni elule ja tegevusele (k.a Peterburis) ka tema arvamusi eesti keele tuleviku kohta, Eesti ja Vene keelepoliitikat, eesti

keele lauseehitust, eesti mõjusid Eesti venelaste kõnes ja fenno-ugristikat Peterburi ülikoolis. Konverentsi avasid Emakeele Seltsi esimees professor Mati Ereht ja Peterburi ülikooli filoloogiateaduskonna dekaan professor Sergei Bogdanov. Õhtupoolikul avati Smolenski kalmistul akadeemiku mälestuskivi, mille kohapealsete ettevalmistuste korraldajaks olid Külli Sulg ja Peterburi Jaani kogudus.

Aprilli mahtus veel 21. kuupäeval Väike-Maarjas korraldatud Wiedemanni keeleauhinna keelepäev. Ettekandega „Mis on keeletehnoloogia?” esines Väike-Maarja gümnaasiumi õpilastele ja külalistele keeleauhinna 2005. a laureaat akadeemik Haldur Õim, kaasettekande „Keelenorm ja keelekaitse” pidas professor Tiit-Rein Viitso. Üritusel esitles Eevi Ross raamatut „Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhind 1989 – 2003” ning Haldur Õim istutas keeletammikusse laureaadipuu. Keelepäeva korraldasid koos Haridus- ja Teadusministeerium, Emakeele Selts, Väike-Maarja vald ja Väike-Maarja gümnaasium.

Mais toimub Haapsalus Wiedemanni tänava jooks ja enne juubeliaasta lõpuüritust veel Wiedemanni sõnaraamatu arvutiversiooni esitlus (Eesti Keele Instituut). 6. detsembril tehakse Tartu Ülikoolis kokkuvõtte kogu aastast ning aasta suursündmusena Wiedemanni eesti keele grammatika kommenteeritud tõlke esitlus.

Kogu korraldatav leiab aset paljude institutsioonide toetusel. Lisaks juba mainitutele on üritusi toetanud ja toetamas Tallinna ja Tartu linnavalitsused, Eesti Kultuurkapital, Eesti Keele Sihtasutus ja mitmed teised.

Jüri VALGE,

haridus- ja teadusministeeriumi keelepoliitika nõunik

P.S.

Keeleauhinna 1998. aasta laureaadi professor Huno Rätsepa ettepanekul on liikvele läinud mõte istutada Väike-Maarja keeletammikusse ka F. J. Wiedemanni enda nimipuu.

Tõenäoliselt leiab istutamine aset Euroopa keelepäeva raames 25. septembril. Põhimõttelise nõusoleku Wiedemanni nimipuu istutamiseks on andnud Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel. Kui see mõte teoks saab, on keeletammikusse puu istutanud mõlemad Eesti Vabariigi presidendid.